

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtileta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtileta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 9. maja 1866. ~

Gospodarske stvari.

Razstava kmetijskih pridelkov na Dunaji.

Govorilo se je, da zavoljo nemirnega časa, v katerem se je vojske bati, ne bode letošnje dunajske razstave. Al, kakor priča pismo, katero je kmetijska družba kranjska prejela od prvosedstva nemškega kmetijskega zbora, ne bode sicer napovedanega zbora, al razstava bode in se začne 17. dne tega meseca.

Ako jemlješ zemlji, dajaj ji tudi!

Umni gospodar se mi zdi kakor umni kapitalist, čegar vedna skrb je, da svoje premoženje ali svoj kapital modro rabi, kar se dá, pomnožuje, nikdar pa ne zmanjša.

Kapital, ki ga jez mislim, je zemljišče njegovo, je polje njegovo, to mora, ako hoče priden in umen kmetovavec v resnici biti, zmiraj enako dobro in plodno ohraniti; skrbeti mora, da njivam tiste zemeljne dele, iz katerih leto na leto dobiva pridelke svoje, zmiraj marljivo povrača, — da kar so pridelki zemlji izpili, zopet nadomestuje, sicer bi mu rekli, da je zapravljivec svojega kapitala, da svoje njive ropa in da bode svojim otrokom in naslednikom le izpito zemljo zapustil.

Al misliti si ne morem, da bi mogel gospodar vse to živo pred seboj videti, ako si pridno ne zapisuje in marljivo ne računi (rajta), kar in koliko je pridelal, — ako si ne prizadeva z gnojenjem dostojno nadomestiti tega, kar je s pridelkom pobral z njive, — ako nima zapisnika, v kterega zapisuje, koliko je dobil z njive in koliko ji mora dati.

Da tako ravnanje ni prazna igrača, spričujejo sloveči gospodarji novejih časov dovelj; resnica je, kdor je tak zapisnik pri svojem kmetovanju enkrat vpeljal, gotovo ga ne bo več opustil, sicer bi se mogel od svojega najzvestejšega prijatla in pravega svetovavca, ki ga nikdar ne goljufa, ki se mu nikdar ne hlina, ločiti, — zakaj le po tej poti je v stanu napake svojega kmetijstva opaziti in pogreške, ki so se tu in tam v kmetovanje njegovo vrinili, najpred in na tanko izvedeti, da jih popravi in odpravi. Taki zapisniki so živa ogledala, ki gospodarja nikoli ne motijo, pa mu zmiraj resnico pred oči stavijo.

Neki prijazen grajščak mi je pravil, da se je le po tej poti spametoval in gnojenje svojih njiv za več kakor za polovico pomnožil memo poprejšnje starodavne navade svojega očeta; al s tem je dosegel štirikrat več pridelke od poprejšnjih. Od tega časa pa hodijo tudi gospodarji bližnjih in daljnjih krajev k njemu, da vidijo, kaj dela in kako.

Naj nam je pripuščeno, o tej reči nekoliko več omeniti.

Jez si moč ali rodovitnost zemlje tako mislim, da v nji seme najde to, česar potrebuje, da čvrsto kalí, čvrsto plenja in rodi. Čem več ima take rodovitnosti v sebi, tem močnejša je zemlja. Močna zemlja je tedaj tista, v kateri se rastlina dobro počuti, kjer je čaka z dobrimi jedmi bogato obložena miza, kjer dobí tisti živež lahko, ki ji najbolj tekne in ga najlože prekuha; kjer imajo rastline dovelj vlažnosti in gorkote, da se morejo na vse strani gibati in svoja rastna opravila vsečno dovrševati; kjer nahajajo korenike primerne rahlosti in kjer jim ni treba s silo življenja iskati.

Rastline srkajo svoj živež od dveh strani. Nekatere so take, ktere srkajo največ živeža svojega, postavimo, ogelnokislina, iz zraka po listji svojem v podobi različnih soparov in gazov, katerih obilo obilo iz zraka dobivajo brez vse človeške pripomoči, in za ktere se nam ni treba pečati. Nekatere pa živež svoj večidel iz tal dobivajo, iz kterega svoje gredeljne in bilke sestavljajo in seme redé. Tega iz zraka ne dobivajo. Živež te baže so rudninske tvarine, ki so se izprva naredile iz razprstene kamnja, in ki jih zopet nahajamo v pepélu, ako sežgemo rastlino. Te tvarine pa hranuje zemlja v dvojni podobi v sebi: ene so kakor v vodi raztopljene, da jih korenine brž srkajo in se jih napivajo v živež svoj, — druge pa so take, ki so kakor v kaki shrambi za prihodnje čase nasute, jih rastline ne morejo pri tej priči povžiti in posrkati, po počasnem razpadu se pa sčasoma zgodé in so rastlinam dober živež. To je kamenje v več ali manj razpadlem in sprstenelem stanu.

Dalje se moramo pa še ozreti na take zemljine dele, kateri prav za prav rastlin ne redé, ampak samo rejo pospešujejo, ker tla ogrevajo, rahljajo in rastline vzbujajo, da raje prekuhujejo in prebavljajo to, kar so povžile. V to vrsto spadajo gnjijoči organski in gnjilca prosti ostanki slame, korenin itd., ki jih sploh rodovitno zemljo (črno zemljo) imenujemo. Po svoji temni barvi vlečejo solnčne žarke bolj na se in tako razgrevajo tla; po svojem gnjijenju razne gaze, kateri srdico na njivi rahljajo in ob enem razvezljivost kamenja pospešujejo. Sèm se prištevajo pa tudi z gnjilcem navzeti deli ali redivne reči, ktere so zeliščem in rastlinam deloma tudi živež, še več pa, da zbudajo in naganjajo rastlino, da raje je in pije.

Gospodarska skušnja.

* Hooibrenkovo oplodovanje žita so skušali tudi v Belgii in na Francozskem, al ne dajó mu nobene hvale. Ne govoreč o tem — pišejo francozski listi — da se H. oplodovanje more samo na majhnem prostoru rabiti, je tudi še na tem brez vspeha.